

Schippers van weleer

Door Corine Nijenhuis

Harmen Bergsma (93)

Schipper 1946-1989

Vertrouwen,
Friese maatkast, 1928, 256 ton
Leoardia,
Dortmunder, 1926, 872 ton

‘Een schippersleven heb ik van geboorte af.’ Harmen Bergsma is er trots op. Vier jaar was hij toen zijn vader de Vertrouwen liet bouwen. Het laatst gebouwde vrachtschip onder zeil. Ze voeren briketten van Wesseling naar Leeuwarden. Harmen leerde als ventje al zeilen.

Tot hij naar school moest. Zijn vader bracht hem naar Harlingen en vertelde de schoolmeester dat zijn zoon meteen naar de tweede klas kon, de eerste had hij hem zelf geleerd. Maar niet goed genoeg; Harmen kon moeilijk meekomen. Hij was er niet rouwig om toen hij na drie jaar naar boord mocht. Daar ging zijn vaaropleiding verder. Succesvol. Alle broertjes Bergsma, vijf in totaal, waren gewild bij schippers die een knecht zochten. ‘Wij stonden goed bekend om properheid.’ Al spoedig werd er om Harmen gevraagd. Hij was nog geen 14. Van zijn ouders moest hij tot zijn verjaardag wachten, maar de schipper wilde zijn knecht per direct: ‘Dus ging ik bij vreemden aan boord.’

Om tijdens de oorlog weer op de Vertrouwen te varen, in gezinsverband. Hij bewaart er trots herinneringen aan. Tijdens de laatste oorlogsmaand werd het schip geconfisqueerd, het ruim volgeladen met bestemming Duitsland. Toen vader Bergsma zag dat het van joden geroofde huisraad betrof, vertikte hij het te varen. Hij verborg zijn schip in Stavoren, de Bevrijding behoeftte het gezin voor vergelding.

Weduwe

Na de oorlog werd er opnieuw om Harmen gevraagd. Door een schippersweduwe ditmaal. Zij bezat het grootste nog zeilende Nederlandse binnenvaartschip. En een zoon die niet kon zeilen. Ze wilde Harmen als leermeester. Omdat hij wél zeilen kon. En omdat hij, net als zij, uit principe niet op zondag voer. Harmen werd schipper op de Ambulant. Het schip had een zijschroef van 18 pk, die als hulp bij het zeilen werd gebruikt. De weduwe was blij met Harmen. Maar niet altijd. Toen hij een reis naar Vlieland aannam, begon ze te steigeren. De familie was Zeeuws, die waren onbekend met het noorden. Harmen begreep het best: ‘t Was eender met Friezen. Die gingen tot Amsterdam, dan wilden ze terug naar Leeuwarden.’ Maar het ruim lag vol blauwe kopzuilen, uit de dijken bij Urk, dus ze moesten wel. Al ging het niet eenvoudig. De discussie met de weduwe duurde zo lang, dat het vloed werd toen de Ambulant

eindelijk uitvoer. Met de stroom tegen redde het zeilschip het niet. Ze moesten ten anker wachten op de kentering. Harmen vond het prima: ‘Het kwam niet op een dag aan, vroeger.’

Constructiewerk

Na zijn trouwen nam hij de gemotoriseerde Vertrouwen over. Na enkele jaren ging hij constructiewerk vervoeren. ‘Weinig schippers wilden dat. Je moet provisorisch varen, met touw om je stuurrad. Ik deed dat graag.’ Hij verruilde de maatkast voor een Dortmunder en ging varen met zijn zoon, zijn vrouw ging aan de wal. Harmen bleef in het constructiewerk, het beviel hem prima. ‘Ook om de properheid.’ Tot zijn zoon overstapte op een passagiersschip. Harmen verkocht de Leoardia; vreemd personeel vond hij maar niks.

Een jaar werkte hij aan de wal. In een garage. ‘Als ik was doorgegaan had ik niet lang geleefd.’ Hij vond het vreselijk: ‘Je bent schipper en kruipt onder een auto!’ Gelukkig vroeg de firma Eerland Lekkerkerk hem als schipper. Zij waren verguld met zijn Rijnpatent en ervaring met constructiewerk-transport. Op een motorkesluit vervoerde hij complete kranen, brugdelen en zeeschiponderdelen. Tot zijn pensioen. Maar terug aan de wal kon hij het varen niet laten. Voor de ABN-Amro voer hij 15 jaar zakenrelaties rond. Op een prachtig Fries jacht. Nu kijkt hij terug op een gelukkig leven: ‘Ik heb met plezier gevaren. Ik had niet anders gewild.’

Kent u iemand die beslist niet in deze serie mag ontbreken? Neem dan contact op met de redactie, of mail naar corine.nijenhuis@planet.nl

Schrijfster en beeldend kunstenaar Corine Nijenhuis schreef onder meer de non-fictie roman ‘Een vrouw van staal’, waarin zij niet alleen de geschiedenis van haar eigen varende woonschip, maar ook die van de Nederlandse binnenvaart van 1901 tot nu vastlegde. Ontmoetingen met oud-schippers tijdens lezingen naar aanleiding van dit boek, leverden een serie nieuwe verhalen op, die tweewekelijks in Schuttevaer verschijnen.

www.corinenijenhuis.com

Een dekklaster vlas voor de Vertrouwen.
(Foto familiearchief Bergsma)